

2021-06-24
Dnr 2021:995
1 (8)

Upplands-Brogymnasiet
kommun@upplands-bro.se

Upplands-Brogymnasiet
dag.sundblad@upplandsbro.se

Kvalitetsgranskning av reella möjligheter till grundläggande behörighet för elever på yrkesprogram

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i hur olika gymnasieskolor möjliggör för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola.¹

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Upplands-Brogymnasiet i Upplands-Bro kommun. Huvudman för skolan är Upplands-Bro kommun. Totalt cirka 40 slumpvis utvalda gymnasieskolenheter ingår i granskningen. Upplands-Brogymnasiet är en av dessa. På skolenheten går 284 elever på något av enhetens följande yrkesprogram: bygg- och anläggningsprogrammet, barn- och fritidsprogrammet, fordon- och transportprogrammet och handel- och administrationsprogrammet. Skolinspektionen har genomfört två gruppintervjuer med elever, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolans studie- och yrkesvägledare samt en intervju med rektorn. Intervjuerna genomfördes via videolänk 6 och 7 maj 2021 av utredarna Marita Bergman och Catharina Wingårdh. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut.

Skolinspektionen framhåller vikten av att de elever som har bidragit med synpunkter informeras om detta beslut.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras runt årsskiftet 2021/22.

¹ De kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola, och som inte ingår i de flesta yrkesprogram, är svenska 2 och 3, alternativt svenska som andraspråk 2 och 3, samt engelska 6. Dock ingår svenska 2/svenska som andraspråk 2 i de programgemensamma ämnena på vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet och engelska 6 på hotell- och turismprogrammet.

2021-06-22
Dnr 2021:995
2 (8)

Skolinspektionens beslut

Granskningen utgår från följande övergripande frågeställning:

I vilken utsträckning har elever på yrkesprogram reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår från finns bifogad som bilaga sist i beslutet.

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Upplands-Brogymnasiet i låg utsträckning har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet, och att utvecklingsområden finns.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete inleds med att

- se till att alla elever får information och vetskap om möjligheten till individuell vägledning före valet av behörighetsgivande kurser,
- se över skolans organisering av behörighetsgivande kurser,
- följa upp och analysera skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper.

2021-06-22
Dnr 2021:995
3 (8)

Skolinspektionens bedömningar

Reella möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till hur skolan:

- Informerar och vägleder elever
- Organiserar och planerar behörighetsgivande kurser
- Följer upp och analyserar skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper

Information och vägledning till elever kan stärkas

Granskningen visar att inte alla elever vid Upplands-Brogymnasiet får information och vägledning om möjligheten att läsa de kurser som krävs för att få grundläggande behörighet.

På skolan finns flera studie- och yrkesvägledare som informerar eleverna på yrkesprogrammen vad syftet är och vilken nytta de kan ha av att ha grundläggande behörighet. Studie- och yrkesvägledaren anger i intervju att yrkesklasserna får information om möjligheten att läsa behörighetsgivande kurser genom besök i klassrummen och genom att information läggs ut på skolans hemsida. Detta görs främst i år 1 inför elevernas val av inriktning. Det framkommer dock i intervjuer med elever att alla inte har fått denna information och att det varierar mellan programmen hur mycket och på vilket sätt informationen når eleverna.

Av intervjuer med elever framgår att de kan, om de anser sig ha behov och tar initiativ till det, få individuell vägledning från studie- och yrkesvägledaren. Det framkommer emellertid i intervjuer att elever inte känt till att de har haft möjlighet till individuell vägledning inför val av studieväg och därför heller inte sökt upp studie- och yrkesvägledaren.

Utbildningen är inte organiserad så att alla elever ges möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser

Av granskningen framgår att alla elever har möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser men förutsättningarna ser olika ut för elever på olika program. Intervjuer och inskickad dokumentation visar att elever på bygg- och anläggnings-, fordon och transport- och handel och administrationsprogrammet erbjuds att läsa behörighetsgivande kurser som individuellt val och utökad program. På barn- och fritidsprogrammet ingår svenska 2 i programmet och eleverna kan välja engelska 6 och svenska 3 som individuellt val.

2021-06-22
Dnr 2021:995
4 (8)

Kurser som läses som utökad program är schemalagda sist under skoldagen, efter ordinarie schema och efter det arbetsplatsförlagda lärandet (APL). Syftet är att alla elever, oavsett program, ska kunna delta i undervisningen. I intervjuer framkommer dock att elever på vissa program inte har möjligheter att komma i tid från yrkeslektioner till lektioner i de behörighetsgivande kurserna som eleverna valt inom det individuella valet. Granskningen visar att avståndet mellan platsen där yrkeslektioner och behörighetsgivande bedrivs är långt och eleverna inte hinner förflytta sig mellan platserna under utsatt tid. Det framkommer också att eleverna måste gå tidigare från sina APL-platser för att hinna till lektionerna i de behörighetsgivande kurserna.

Granskningen visar att skolan har uppmärksammat problemet och har använt sig av digitala lösningar för att de elever som vill läsa kurser som ger grundläggande behörighet ska få sin undervisningstid. Dock framkommer att den enskilda eleven får ta ett stort ansvar så att hen inte missar något i respektive kurser.

Rektorn följer inte upp elevers val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att rektorn inte följer upp och analyserar varför eleverna väljer, respektive inte väljer, att läsa kurser som ger grundläggande behörighet till högskola.

Rektorn uppger i intervju att en viss uppföljning sker inom skolans systematiska kvalitetsarbete, som till exempel antalet elever som läser behörighetsgivande kurser och antal elever som fullföljer sin examen på yrkesutbildningarna. Rektorn nämner att föräldrars studiebakgrund och att skolan har ett stort antal elever med olika svårigheter kan påverka om eleverna väljer att läsa behörighetsgivande kurser. Vidare säger rektorn att det är viktigt för skolan att hitta flexibla lösningar för att möjliggöra för eleverna att läsa de behörighetsgivande kurserna. Dock visar granskningen att uppgifter om i vilken mån och varför elever väljer att läsa respektive inte läsa behörighetsgivande kurserna inte sammanställs eller analyseras.

Rekommendation

Sammanfattningsvis visar granskningen att eleverna vid Upplands-Brogymnasiet i låg utsträckning har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet. För att höja kvaliteten i utbildningen rekommenderar Skolinspektionen Upplands-Brogymnasiet att se till att samtliga elever får information inför valet av behörighetsgivande kurser och att eleverna får information om möjligheten till individuell vägledning.

Vidare rekommenderar Skolinspektionen att skolans organisation ses över för att undanröja de hinder som finns för elevernas möjlighet att välja och fullfölja de behörighetsgivande kurserna. Det kan till exempel handla om att se över hur kurserna organiseras för att undvika krockar mellan kurserna och elevernas APL.

2021-06-22
Dnr 2021:995
5 (8)

För att ytterligare höja kvaliteten i utbildningen rekommenderar Skolinspektionen att rektorn följer upp och analyserar elevernas val av behörighetsgivande kurser. En ökad kunskap om orsakerna till hur olika elevgrupper väljer kan leda till att skolan får syn på ytterligare orsaker till elevers val. Utifrån den kunskapen kan skolan vid behov anpassa informationsinsatser och sin organisation för att underlätta för eleverna att göra medvetna val.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Ylva Gunnars

Beslutsfattare
Signerat av: Ylva Gunnars

X Marita Bergman

Föredragande
Signerat av: Marita Bergman

I handläggningen av ärendet har även utredare Catharina Wingårdh deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8 §

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

4 kap. 3 §

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 §

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 §

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 19a §

Varje elev ska ha en mentor som ska följa elevens kunskapsutveckling och studiesituation med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet. Mentorn ska särskilt uppmärksamma tecken på att eleven kan behöva stöd och i så fall skyndsamt informera berörd skolpersonal.

15 kap. 20 §

Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

16 kap. 3 §

Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

26 kap. 19 §

Statens skolinspektion ska granska kvaliteten i sådan utbildning och annan verksamhet som står under dess tillsyn eller under tillsyn av en kommun enligt detta kapitel.

Gymnasieförordningen (2010:2039)

4 kap. 5 §

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.

4 kap. 7 § första–fjärde stycket

Huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val.

Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa

1. en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen,
2. minst en kurs i estetiska ämnen, och
3. de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

Undantag från vad som föreskrivs i andra stycket 1 och 2 får göras om det finns synnerliga skäl.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får ingå i de ämnen som avses i andra stycket 2.

4 kap. 23 §

En elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). Beslutet fattas av rektorn.

En elev på ett yrkesprogram i gymnasieskolan har utan särskilt beslut rätt att som utökat program läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Huvudmannen är dock bara skyldig att tillgodose detta om eleven senast vid utgången av det andra läsåret har anmält att han eller hon vill läsa de aktuella kurserna.

En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i 16 kap. 18 § respektive 19 kap. 20 § skollagen (2010:800).

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan**2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv**

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning, bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke, samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund.

2.6 Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks, eleverna får information inför utbildningens början, får en väl utformad introduktion i utbildningen, i ämnen och kurser samt får stöd att formulera mål för sina studier, studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke, samt skolan i dialog med eleven upprättar en individuell studieplan för varje elev och reviderar den vid behov.